

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-50>

УДК 368.021.5:339.13(477)

АДАПТАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ДО ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

ADAPTATION OF THE UKRAINIAN INSURANCE MARKET TO GLOBAL CHALLENGES AND EUROINTEGRATION

Метеленко Наталя Георгіївна

доктор економічних наук, професор,
Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю. М. Потебні
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6757-3124>

Сіліна Ірина Вадимівна

кандидат економічних наук, доцент,
Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю. М. Потебні
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1205-0019>

Жовнір-Василенко Ксенія Володимирівна

старший викладач,
Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю. М. Потебні
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9495-0442>

Metelenko Natalia, Silina Iryna, Zhovnir-Vasylenko Kseniia
Potebnia Engineering Education and Research Institute
of the Zaporizhzhia National University

Страховий ринок України знаходиться на етапі суттєвих змін, зумовлених процесами євроінтеграції, які мають значний вплив на його структуру та функціонування. Враховуючи нові виклики, такі як гармонізація законодавства, інтеграція українських страхових компаній в міжнародні ринки та адаптація до європейських стандартів, виникає потреба в детальному аналізі трансформаційних процесів на страховому ринку країни. В статті окреслено сучасні тенденції розвитку страхового ринку України в умовах євроінтеграційних процесів та реформування регуляторного середовища. Досліджено проблеми нормативно-правової адаптації страхового сектору до міжнародних стандартів, зокрема до вимог Директиви Solvency II та принципів страхового нагляду IAIS. Визначено основні виклики, з якими стикаються учасники ринку у зв'язку з впровадженням ризик-орієнтованого нагляду, підвищенням вимог до платоспроможності страховиків, посиленням контролю та необхідністю цифровізації страхових процесів. Метою дослідження є аналіз впливу євроінтеграційних процесів на трансформацію страхового ринку України в умовах адаптації до європейських регуляцій. Методологічну основу роботи становлять системний підхід, методи економічного аналізу, порівняльного правознавства та експертного оцінювання. Наукова новизна полягає у комплексному підході до аналізу трансформаційних процесів на страховому ринку в контексті інтеграції до європейського фінансового простору. У роботі запропоновано практичні заходи щодо посилення фінансової стійкості страховиків, підвищення ефективності нагляду та запровадження цифрових технологій у страхуванні. Результати дослідження можуть бути використані у процесі формування державної політики у сфері страхування, удосконалення регуляторних механізмів, а також для підвищення конкурентоспроможності українських страхових компаній на міжнародному ринку.

Ключові слова: євроінтеграція, страхування, страховий ринок, регуляторний нагляд, трансформація, страхова діяльність, Solvency II.

The insurance market of Ukraine is undergoing significant changes due to the processes of European integration, which have a significant impact on its structure and functioning. Given the new challenges, such as harmonisation of legislation, integration of Ukrainian insurance companies into international markets and adaptation to European standards, there is a need for a detailed analysis of the transformation processes in the country's insurance market. The article outlines the current trends in the development of the Ukrainian insurance market in

the context of European integration processes and regulatory environment reform. The problems of regulatory and legal adaptation of the insurance sector to international standards, in particular to the requirements of the Solvency II Directive and the IAIS principles of insurance supervision, are investigated. The main challenges faced by market participants in connection with the introduction of risk-based supervision, increased requirements for insurers' solvency, strengthening of control and the need to digitalise insurance processes are identified. The methodological basis of the work is a systematic approach, methods of economic analysis, comparative jurisprudence and expert evaluation. The scientific novelty lies in an integrated approach to the analysis of transformation processes in the insurance market in the context of integration into the European financial area. The paper proposes practical measures to strengthen the financial stability of insurers, increase the effectiveness of supervision and introduce digital technologies in insurance. The results of the study can be used in the process of formulating state policy in the field of insurance, improving regulatory mechanisms, as well as to increase the competitiveness of Ukrainian insurance companies in the international market.

Keywords: European integration, insurance, insurance market, regulatory supervision, transformation, insurance activity, Solvency II.

Постановка проблеми. Страховий ринок України відіграє важливу роль у фінансовій системі держави, забезпечуючи захист майнових інтересів населення та підприємств, сприяючи соціально-економічній стабільності та залученню інвестицій. Проте його розвиток тривалий час стримувався низкою факторів, зокрема недосконалістю нормативно-правового регулювання, низьким рівнем платоспроможності страховиків, обмеженою інфраструктурою та недостатньою довірою споживачів.

У контексті євроінтеграції актуальним є завдання гармонізації страхового законодавства України з міжнародними стандартами, зокрема вимогами Директиви Solvency II та принципами страхового нагляду IAIS. Це потребує впровадження ризик-орієнтованого нагляду, удосконалення корпоративного управління, посилення вимог до капіталу та платоспроможності страховиків.

Зміни регуляторного середовища створюють як нові можливості, так і виклики для страхового сектору, що зумовлює необхідність адаптації учасників ринку до нових умов. У зв'язку з цим постає проблема розробки ефективних механізмів трансформації страхового ринку, які забезпечать його стабільний розвиток, підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності у відповідності до міжнародних вимог.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема адаптації страхового ринку України до євроінтеграційних викликів є об'єктом активних досліджень серед вітчизняних науковців та практиків. Серед дослідників, які внесли значний вклад у вивчення розвитку страхового сектора, слід виокремити такі імена, як В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, О. І. Барановський, Н. М. Внукова, К. Г. Воблий, О. Д. Вовчак, Т. А. Говорушко, О. А. Гвозденко, В. Б. Гомелля, К. О. Граве, Н. Б. Грищенко,

М. С. Жилкіна, Є. В. Коломін, Л. В. Нечипорук, В. М. Опарін, С. С. Осадець, Ю. В. Пасічник, Р. В. Пікус, В. Й. Плиса, В. М. Потоцький, В. М. Фурман, Р. Т. Юлдашев та ін. Зокрема, в роботах Л. М. Войтович [1], Н. В. Супрун, Т. О. Петрішина [2], О. Панченко, О. Базилінська [3], І. Буланцов [4], В. І. Рудевська, О. В. Погоріла [5] розглядаються питання розвитку ринку фінансових послуг в умовах євроінтеграційних процесів, обґрунтовується доцільність реалізації положень SOLVENCY II для страхових компаній України, визначаються напрями державного регулювання якості страхових послуг, підходи до інтеграційних та диверсифікаційних процесів на ринку фінансових послуг, висвітлюються основні напрями оптимізації української системи державного регулювання страхового ринку з урахуванням європейського досвіду.

Ці та інші дослідження науковців створюють основу для подальшого аналізу та розробки рекомендацій щодо адаптації страхового ринку України до євроінтеграційних викликів, зокрема в аспектах законодавчого регулювання, впровадження європейських стандартів та інноваційних підходів у діяльності страхових компаній. Незважаючи на значну кількість досліджень, питання впливу нових регуляторних вимог на фінансову стійкість страхових компаній, а також механізмів ефективної адаптації до європейських норм потребують подальшого аналізу.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження процесів трансформації страхового ринку України в умовах євроінтеграції, аналіз впливу змін у законодавчому та регуляторному середовищі на діяльність страховиків, а також визначення основних викликів і перспектив розвитку галузі.

Вклад основного матеріалу дослідження. Страхування – важливий елемент національної та світової економіки.

Страховий ринок – це сегмент фінансового ринку, який формує попит і пропозицію на страхові послуги та пов'язані з ними фінансові потоки, що так чи інакше використовуються домогосподарствами, нефінансовими корпораціями, банками та державними установами.

Універсальність страхування визначає його пряму взаємодію з фінансами підприємств і населення, банківською системою та державним бюджетом. Між страховиками та споживачами страхових послуг існують стабільні фінансові потоки. Страховий ринок має зв'язки з валютним ринком, ринком цінних паперів і банківською системою, де страхові компанії розміщують страхові резерви, а також з іншими джерелами інвестицій. Діяльність страхових компаній передбачає відрахування до державного і місцевих бюджетів, а також у позабюджетні державні фонди.

Унікальність механізму страхування полягає в тому, що воно не лише захищає майнові інтереси компаній і громадян, а й вирішує багато макроекономічних проблем держави.

У ринковій економіці страхування виконує роль одного зі стратегічних секторів економіки, оскільки:

- зменшує навантаження на видаткову частину бюджету;
- страхова система компенсує збитки, завдані державі, компаніям і громадянам унаслідок стихійних лих і техногенних катастроф, що дозволяє державі вивільнити кошти для соціальних та інших важливих програм;
- сприяє соціально-економічній стабільності в суспільстві як складова частина системи соціального захисту через запровадження соціально значущих видів страхування;
- має вагомий вплив на зміцнення фінансової системи країни, оскільки є найбільш гнучким, стабільним і надійним внутрішнім джерелом інвестицій в економіку.

Протягом тривалого часу розвиток страхового ринку України стримувався низкою факторів, зокрема:

- заперечення того, що страхування може бути стратегічною ланкою національної економіки;
- відсутність інвестиційних інструментів;
- необхідність запровадження обов'язкових видів страхування;
- регіональна нерозвиненість та слабка інфраструктура страхового ринку;
- проблеми з платоспроможністю та ліквідністю у низки страхових компаній;

- відсутність чіткої бізнес-моделі;
- низький рівень управління ризиками та корпоративного управління в страхових компаніях.

Уповільнення темпів розвитку страхової діяльності в Україні було зумовлене такими причинами:

- недосконалість чинної нормативно-правової та регуляторної бази у сфері страхування;
- низький рівень економічних можливостей страхових суб'єктів порівняно із зарубіжним досвідом;
- зниження платоспроможності населення та підприємств;
- неефективні традиційні канали збуту та низька якість реалізації страхових продуктів;
- невідповідність вимог до платоспроможності страховиків світовим стандартам;
- шахрайство на страховому ринку та недобросовісна конкуренція, що підірвали довіру до страховиків.

Сьогодні розвиток страхового ринку України розвиток визначається поєднанням євроінтеграційних процесів, виконання програми з МВФ, адаптацією до військових ризиків.

Процес зближення національних політик у сфері регулювання регіональних інтеграційних об'єднань полягає у гармонізації національних механізмів нагляду та контролю з метою формування загальних міжнародних стандартів для регулювання страхового ринку.

Основною умовою цього процесу є впровадження комунітарної політики Європейського співтовариства, що передбачає поступове уніфікування правових, фінансових та інших механізмів, інструментів і важелів для організації страхового бізнесу на регіональному інтеграційному рівні. Це дає змогу створити єдиний європейський страховий простір, до якого входять країни, що не є членами інтеграційних об'єднань.

Вступ України до міжнародної фінансової системи передбачає перехід до регулювання та нагляду відповідно до міжнародних принципів, що визначаються директивами Європейського Союзу, угодами та стандартами міжнародних організацій. Недосконале регулювання страхового сектору в Україні, яке не відповідало принципам страхового нагляду (Insurance Core Principles) Міжнародної асоціації наглядових органів за страхуванням (IAIS) та законодавству Європейського Союзу, зокрема вимогам Solvency II, гальмувало роз-

виток ринку, обмежувало його прозорість і конкурентоспроможність, а також ускладнювало інтеграцію з європейським фінансовим простором.

У контексті євроінтеграції України ключовим завданням стало забезпечення стабільності та сталого розвитку страхового ринку шляхом удосконалення регулювання, підвищення прозорості діяльності страховиків і гармонізації з європейськими стандартами. Важливу роль у цьому процесі відіграє впровадження принципів пруденційного нагляду, зокрема адаптація

до вимог Директиви Solvency II, що сприятиме зміцненню надійності та ефективності страхової системи країни.

Національний банк України після отримання у 2020 році мандату на регулювання небанківського фінансового сектору ініціював зміну базового законодавства зі страхування, аби поступово імплементувати вимоги законодавства ЄС та дати імпульс гармонійному розвитку страхового ринку. Зокрема, були прийняті такі ключові законодавчі акти (Таблиця 1).

Таблиця 1

Основні законодавчі та регуляторні зміни у сфері страхування

Нормативно-правовий акт НБУ	Коментар
1	2
«Про страхування»: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX (діє з 01.01.2024 р.) [6]	Закон враховує положення Директиви 2009/138/ЄС та Директиви (ЄС) 2016/97, запроваджує нову модель регулювання, спрямовану на формування платоспроможного, стійкого та конкурентного ринку страхування з належним захистом прав споживачів. Закон передбачає удосконалення вимог до ліцензування страховиків, оцінки їх платоспроможності та ліквідності, побудови ефективної системи корпоративного управління та застосування ризик-орієнтованого пруденційного нагляду.
Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» (№ 1953-IX) [7]	Оновлює регулювання ринку небанківських фінансових послуг, наближаючи його до європейських стандартів. Встановлює сучасні вимоги до діяльності фінансових компаній, включаючи питання ліцензування, корпоративного управління та захисту прав споживачів.
Постанова Правління НБУ від 27 грудня 2023 року № 194: «Про затвердження Положення про вимоги до системи управління страховика» [8]	Визначає особливості побудови системи управління страховиками та системи внутрішнього контролю відповідно до моделі трьох ліній захисту залежності від значимості страховика.
Постанова Правління НБУ від 29 грудня 2023 року № 201: «Про затвердження Положення про встановлення вимог щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика» [9]	Регулює питання платоспроможності страховиків та встановлює вимоги до їх інвестиційної діяльності. Визначає порядок розрахунку регулятивного капіталу та вимоги до інвестиційної діяльності страховиків відповідно до принципів Solvency II.
Постанова Правління НБУ від 29 грудня 2023 року № 203 «Про затвердження Положення про порядок формування страховиками технічних резервів» [10]	Встановлює вимоги до формування технічних резервів страховиками, враховуючи міжнародні стандарти фінансової звітності.
Постанова Правління НБУ від 29 грудня 2023 року № 204 «Про затвердження Положення про порядок обліку страховиком договорів, пов'язаних зі здійсненням діяльності із страхування, та вимоги до захисту інформації страховика» [11]	Визначає вимоги до обліку договорів страхування та захисту інформації в інформаційних системах страховиків.

Продовження Таблиці 1

Нормативно-правовий акт НБУ	Коментар
Постанова Правління НБУ від 25 грудня 2023 року № 182 «Про затвердження Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування» [12]	Визначає перехід від видів страхування до класів та переоформлення чинних ліцензій страховиків, а також встановлює вимоги до укладання і виконання договорів страхування залежно від групи класів страхування.
Постанова Правління НБУ від 25 грудня 2023 року № 184 «Про затвердження Положення про добровільний вихід з ринку страховика та передачу страховиком страхового портфеля» [13]	Визначає умови та особливості виходу страховика з ринку за рішенням власників, процедури отримання відповідного дозволу Національного банку, анулювання ліцензії та ліквідації.
«Про затвердження Положення про авторизацію осіб, які мають право здійснювати актуарну діяльність у сфері страхування, та осіб, які можуть виконувати обов'язки відповідального актуарія», Постанова Правління НБУ від 25 грудня 2023 року № 187 [14]	Визначає кваліфікаційні вимоги до актуаріїв, які є ключовими особами страховика, та порядок ведення Національним банком реєстру актуаріїв.
Положення про порядок та умови укладення договору страхування відповідальності суб'єкта аудиторської діяльності перед третіми особами, затверджене постановою Правління НБУ від 20 грудня 2023 року № 168 [15]	Визначає умови укладення договору страхування відповідальності суб'єкта аудиторської діяльності, який проводить аудит фінансової звітності, перед третіми особами, обов'язковість укладення якого визначено Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».
Постанова Правління НБУ від 15 лютого 2024 року № 20: "Про затвердження Положення про вимоги до додаткового звіту суб'єкта аудиторської діяльності щодо страховика та порядку його подання" [16]	Встановлює вимоги до аудиторських звітів страховиків та порядок їх подання до НБУ.

Джерело: розроблено авторами на основі [6–16]

У 2024 році Національний банк України (НБУ) продовжив удосконалення нормативно-правової бази страхового ринку, прийнявши низку постанов та положень, спрямованих на підвищення стабільності та прозорості цього сектору. Серед ключових документів (Таблиця 2):

Новими законами перезавантажується регулювання ринку небанківських фінансових послуг відповідно до норм Європейського Союзу для підвищення його стійкості, зокрема: впровадження ризик-орієнтованого нагляду, посилення захисту прав споживачів, упровадження чітких вимог до організації системи корпоративного управління і внутрішнього контролю. Водночас можливості небанківських фінансових компаній розширюються завдяки вдосконаленню правил ліцензування (Таблиця 3).

Виходячи з цього, можна стверджувати, що прийняті норми і правила роблять важливий

крок до гармонізації українського страхового законодавства з нормами та принципами страхового нагляду (Insurance Core Principles) Міжнародної асоціації наглядових органів за страхуванням (IAIS) та законодавством Європейського Союзу, зокрема вимогам Solvency II. Це, в свою чергу, сприяє підвищенню прозорості, стабільності та конкурентоспроможності українського страхового ринку, що відповідає міжнародним стандартам. Впровадження чітких вимог щодо корпоративного управління, капіталу, платоспроможності та кваліфікації керівників і посередників дозволяє страховикам адаптуватися до сучасних європейських практик і забезпечити високий рівень захисту прав споживачів. Зокрема, вимоги до ліцензування, реєстрації та припинення діяльності страховиків відповідають стандартам ЄС, що сприяє інтеграції України в єдиний європейський економічний простір. Поступове введення таких нововведень, як система оцінки

Таблиця 2

Регулювання страхового ринку України: нові постанови НБУ 2024 року

Нормативно- правовий акт НБУ	Коментар
«Про затвердження Положення про порядок підготовки та оновлення плану безперервної діяльності, плану відновлення діяльності та плану фінансування страховика» Постанова Правління НБУ від 21 червня 2024 року № 74 [17]	Встановлює вимоги до страховиків щодо розробки планів для забезпечення безперервності їхньої діяльності та підвищення фінансової стійкості
«Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» Постанова Правління НБУ від 31 жовтня 2024 року № 130 [18]	Внесені зміни до деяких нормативно-правових актів НБУ, зокрема щодо сертифікації осіб на право здійснення тимчасової адміністрації небанківських фінансових установ та порядку здійснення безвиїзного нагляду за діяльністю з надання фінансових та супровідних послуг.
«Положення про функціонування Єдиної централізованої бази даних щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів». Постанова Правління НБУ від 26 грудня 2024 року № 165 [19]	Документ визначає порядок створення та ведення цієї бази даних, що сприятиме підвищенню прозорості та ефективності обов'язкового страхування.

Джерело: розроблено авторами на основі [17–19]

Таблиця 3

Нові регуляторні вимоги для страховиків

Вимоги	Коментар
1	2
Нові вимоги до страховиків для виходу на ринок	<p>1. <i>Прозорість власності</i>: страхові компанії зобов'язані мати відкриту структуру власності; необхідно розкривати інформацію про всіх власників істотної участі та ключових учасників компанії; засновники та власники повинні мати бездоганну ділову репутацію, а також належний фінансовий і майновий стан; НБУ здійснюватиме обов'язкове погодження власників істотної участі.</p> <p>2. <i>Реєстрація та корпоративне управління</i>: страхові компанії повинні подавати трирічні плани діяльності під час реєстрації; встановлюються вимоги до корпоративного управління, включаючи роботу ради та правління; вимоги будуть пропорційними та залежатимуть від значимості компанії (більші компанії – більше вимог); посилюється роль осіб, відповідальних за ключові функції: управління ризиками, комплаєнс, внутрішній аудит, актуарна діяльність; актуарна функція має бути незалежною та здатною оцінювати технічні резерви, процес андеррайтингу та політику ціноутворення.</p> <p>3. <i>Кваліфікаційні вимоги та контроль НБУ</i>: керівники страхових компаній та відповідальні за ключові функції мають відповідати професійним та репутаційним критеріям; їхнє призначення підлягатиме погодженню Національним банком; НБУ оцінюватиме колективну придатність членів наглядової ради та виконавчого органу страховика;</p>
	<p>4. <i>Мінімальний розмір статутного капіталу</i>: для страховиків non-life – 32 млн грн.; для страховиків життя, а також компаній зі страхування відповідальності, кредитів, поруки та перестраховування – 48 млн грн.; страховики повинні дотримуватися вимог до капіталу платоспроможності та мінімального капіталу.</p> <p>5. <i>Вимоги до платоспроможності</i>: запроваджуються два підходи (Спрощений (Solvency I) – застосовується до всіх страховиків на перехідний період; Базовий (Solvency II) – для страховиків життя, компаній із ліцензіями на страхування відповідальності, кредитів, поруки та великих страхових компаній; нові вимоги до капіталу вводяться поступово; протягом перших трьох років усі страховики повинні відповідати вимогам платоспроможності за спрощеним підходом.</p>

Продовження Таблиці 3

1	2
<i>Гнучкі підходи до ліцензування</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Страхові компанії отримуватимуть одну ліцензію замість кількох на окремі види страхових послуг. 2. НБУ переходить від ліцензування конкретних видів страхування до ліцензування за класами відповідно до міжнародної практики. 3. Страхові компанії зможуть змінювати обсяг ліцензії: додавати нові класи або звужувати її дію. (Закон визначає: 5 класів страхування життя (life), 18 класів страхування non-life). 4. Компанії не зможуть одночасно надавати послуги в сегментах life і non-life страхування.
<i>Вимоги до страхових посередників</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Обов'язкова реєстрація у єдиному реєстрі</i> (страхові посередники повинні бути обов'язково зареєстровані в єдиному реєстрі, що дозволить забезпечити прозорість їхньої діяльності). 2. <i>Вимоги до навчання та компетентності</i>: страхові посередники повинні пройти навчання, яке забезпечить відповідний рівень знань і кваліфікації для надання послуг; встановлюються чіткі критерії щодо компетентності осіб, які працюють у цій сфері. 3. <i>Уникнення конфлікту інтересів</i> (встановлюються правила та процедури, які дозволяють уникати конфлікту інтересів між посередниками та споживачами послуг. Це забезпечує чесність і прозорість у взаємодії між сторонами). 4. Розширений перелік інформації для споживачів (страхові посередники зобов'язані розкривати споживачам повний перелік необхідної інформації про страхові продукти, включаючи умови та ризики. Це допомагає клієнтам приймати обґрунтовані рішення при виборі страховки). 5. Захист інтересів споживачів (всі ці заходи спрямовані на підвищення рівня захисту інтересів споживачів страхових послуг, зокрема, на забезпечення прозорості та відповідальності посередників).
<i>Прозорі умови припинення діяльності страховиків</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Чітко визначено механізм припинення діяльності страховиків</i>, що дозволить ефективно реагувати на фінансові проблеми компаній та захищати інтереси споживачів; 2. <i>Види виходу з ринку: добровільний</i> (через реорганізацію, передавання страхового портфеля або ліквідацію компанії); <i>примусовий</i> вихід з ринку у разі порушення вимог або неплатоспроможності компанії. 3. <i>Визначення неплатоспроможності та відкликання ліцензії</i> (законодавство чітко встановлює підстави для віднесення страхової компанії до категорії неплатоспроможних разі визнання компанії неплатоспроможною передбачено примусове відкликання ліцензії).

Джерело: розроблено авторами на основі [20]

платоспроможності за підходом Solvency II, є важливим елементом адаптації українського законодавства до європейських норм, що зміцнить фінансову стабільність страхової галузі та підвищить довіру споживачів страхових послуг.

Аналіз провідних індикаторів страхового ринку України дозволяє виявити його стан і напрямки розвитку за останні роки (Таблиця 4).

Протягом періоду з 2021 по 2024 рік кількість страхових компаній скоротилася з 169 до 75 компаній, що становить зменшення на 55%. Це значне зниження вказує на результат економічної нестабільності, вихід слабших гравців із ринку через фінансові труднощі, жорстку конкуренцію, зміну законодавчих

вимог. Кількість компаній, що займаються страхуванням життя, знизилася з 17 до 11, що складає -35,29%.

Обсяг активів зріс з 65 636 млн грн до 70 007 млн грн, що становить приріст 6,67%.

Незважаючи на активізацію окремих напрямів страхування, загальна кількість укладених договорів протягом 2021–2024 рр. суттєво скоротилася з 99 939 тис. до 16 177 тис. одиниць (на 83,84%). Однак спостерігається зростання валових страхових премії з 38 071 млн грн до 38 302 млн грн (+0,61%). Незважаючи на значне скорочення кількості укладених договорів, зростання середньої вартості страхових продуктів та зміна структури попиту дозволили зберегти та навіть дещо збільшити загальний

Таблиця 4

Основні показники діяльності страховиків України у 2020–2024 рр.

Показники	Період				Відхилення 2024 р. / 2021 р. (%)
	3 кв. 2021 р.	3 кв. 2022 р.	3 кв. 2023 р.	3 кв. 2024 р.	
Кількість зареєстрованих страхових компаній, на кінець періоду, од., з них:	169	139	111	75	-55%
-	17	13	12	11	-35,3%
Обсяг активів, млн. грн	65636	70869	70375	70 007	+6,67%
Кількість укладених договорів, тис. од.	99939	60380	73353	16 177	-83,84%
Валові страхові премії, млн. грн.	38071	28574	34142	38302	+0,61%
Валові страхові виплати, млн. грн.	13428	9350	12027	15071	+12,3%
Частка премій на страхування життя у загальному обсязі валових премій, %	3,9%	4,3%	3,8%	10,6%	+171,8%
Рівень валових страхових виплат, %	35,3%	33,3%	35,2%	39,4%	+11,6%
Проникнення страхування, %	1,0%	0,8%	0,74%	0,8%	-20,4%

Джерело: розроблено авторами на основі [21; 22]

обсяг валових страхових премій на українському страховому ринку.

Валові страхові виплати збільшилися з 13 428 млн грн до 15 071 млн грн, що становить приріст 12,3%. Частка премій на страхування життя у загальному обсязі премій збільшилася з 3,9% до 10,6%, що складає зростання на 171,79%. Це вказує на зміщення попиту в сторону страхування життя. Рівень валових страхових виплат зріс з 35,3% до 39,4%, що складає приріст 11,6%. Це вказує на збільшення відносної частки виплат у порівнянні з преміями. Проникнення страхування знизилася з 1,00% до 0,796%, що складає зменшення -20,4%.

Попри загальне скорочення кількості укладених договорів, валові страхові виплати зросли на 12,3%, що свідчить про збільшення кількості страхових випадків, особливо у сфері медичного страхування, автострахування та страхування майна. Війна та економічна нестабільність призвели до зростання рівня виплат відносно премій з 35,3% до 39,4%, що вказує на посилення фінансового навантаження на страховиків.

Суттєве зростання частки страхування життя на 171,79% демонструє зміну попиту – в умовах військових ризиків українці почали більше укладати договори страхування

життя, обираючи як ризикові, так і накопичувальні продукти. Це пояснюється бажанням фінансової стабільності та довгострокового захисту, а також зменшенням кількості компаній, що спеціалізуються на короткостроковому страхуванні, що призвело до перерозподілу ринку.

Водночас рівень проникнення страхування знизився на 20,4%, що пов'язано зі скороченням доходів населення, міграцією та руйнуванням бізнесу внаслідок війни. Зменшення кількості страховиків і скорочення пропозиції non-life страхових продуктів також вплинуло на загальний рівень охоплення страхуванням.

Тільки за 9 місяців 2024 року кількість діючих страхових компаній зменшилась на 26 компаній, у тому числі лише за III квартал поточного року з ринку пішли 15 компаній. Станом на 30 вересня 2024 року, зареєстровано 75 страховиків, зокрема: 64 non-life та 11 life.

Слід зазначити, що за даними НБУ, страховий ринок України сьогодні демонструє позитивні тенденції свого розвитку.

Аналіз страхового ринку України за 9 місяців 2024 року свідчить про його поступову адаптацію до умов війни та змін у законодавстві. Попри скорочення кількості страхових компаній до 75 та зниження активів на

6%, ринок демонструє ознаки відновлення. Валові страхові премії вперше перевищили довоєнний рівень, досягнувши 38,3 млрд грн. Відбувається зростання концентрації бізнесу: АРКС, Уніка, VUSO, УПСК та інші лідери контролюють 38% ринку (+13,2 в.п. до 2023 року), а десять найбільших компаній України – 63,5% (+24,2 в.п.).

На ринку страхування життя найбільшу частку займає ПрАТ «МетЛайф Україна» – 48,5% від загального обсягу премій у цьому сегменті. Сегмент non-life страхування залишається домінуючим (89,4% премій). Основні напрями: КАСКО (28%), ОСЦПВ (21%), медичне страхування (19%) та «Зелена картка» (12%). Лідерами тут є АРКС, Уніка, РЗУ Україна, ВУСО, Альфа Страхування. Валові страхові виплати зросли до 15,1 млрд грн (+3 млрд грн до 2023 року), що підвищило рівень валових виплат до 39%.

Низький рівень перестраховування (8% премій) свідчить про високий рівень ризиків, які компанії залишають у себе. Водночас НБУ, Світовий банк і ЄБРР працюють над запуском страхування воєнних ризиків.

Попри виклики, ринок демонструє ознаки стабілізації. Зростання премій у non-life сегменті (+22% р/р), поживлення бізнес-активності та збереження фінансової стійкості провідних компаній свідчать про поступове відновлення та зміцнення страхового сектору України.

Висновки. На даний час страховий ринок України імплементує суттєві оновлення вимог законодавства у сфері страхування. Це період, коли завершуються основні етапи переходу до європейських стандартів ведення бізнесу. Реформа відбувається в умовах війни, стиснутих термінів для реалізації змін та великого обсягу нововведень.

Страховий сектор стикається з кількома суттєвими викликами в процесі адаптації до вимог Національного банку України та розвитку своєї діяльності:

1. Процес впровадження реформи в галузі страхування, передбаченої новим законодавством, може не бути завершений у встановлені терміни через складність реалізації окремих вимог. Це створює ризики невиконання реформи в повному обсязі.

2. Необхідність формалізації внутрішніх процесів і обліку страхової діяльності, а також адаптація програмного забезпечення. Залучення сторонніх підрядників для ІТ-розробок може затримувати реалізацію необхідних

змін, що ускладнює імплементування нових вимог НБУ

3. Брак кваліфікованих фахівців у ключових сферах страхової діяльності, таких як управління ризиками, комплаєнс та актуарна діяльність. Необхідність погодження кандидатів з НБУ, а також дефіцит таких спеціалістів на ринку ускладнює процес залучення кадрів. Крім того, ринок професійного аутсорсингу таких функцій ще не розвинений. У майбутньому значимі страховики матимуть потребу у ще більш кваліфікованих кадрах, зокрема у незалежних директорах, що вказує на подальшу тенденцію зростання вимог до професійних стандартів і кваліфікації кадрів.

4. Інфляція, коливання валютних курсів, підвищення цін на природні ресурси можуть суттєво вплинути на фінансову стійкість страхових компаній і змусити їх переглядати свої фінансові стратегії та ціноутворення.

5. Впровадження нових технологій у страхову діяльність, зокрема штучного інтелекту для підвищення ефективності оцінки ризиків, автоматизації процесів, а також блокчейну для поліпшення прозорості та безпеки, є важливими кроками для розвитку. Однак це також пов'язано з високими витратами на впровадження та навчання персоналу та ін.

Щоб вирішити вказані проблеми в страховому секторі та сприяти успішній адаптації до вимог НБУ та розвитку галузі, можна запропонувати такі рішення:

1. Ефективне впровадження реформ НБУ, створення реальних механізмів для реалізації нових норм і активне впровадження альтернативних підходів, таких як спрощення окремих вимог та введення тестових періодів, дозволять забезпечити поступовий і ефективний перехід до нової системи. Це дасть можливість страховикам адаптуватися до змін без значних порушень у роботі галузі, одночасно знижуючи ризики для споживачів. Спільні зусилля Національного банку та страховиків сприятимуть плавному впровадженню реформи з урахуванням реальних можливостей ринку та необхідності збереження стабільності в перехідний період.

2. Страховики повинні не лише формально відповідати новим вимогам до капіталу та управління ризиками, а й впроваджувати ефективні механізми внутрішнього контролю, звітності та актуарного аналізу.

3. Продовжити вдосконалення регуляторного нагляду з боку Національного банку України, посилення його аналітичних та

контрольні функції та налагодити прозору комунікацію між регулятором і страховими компаніями.

4. Окремий акцент слід зробити на цифровізації ринку. Державі та учасникам ринку необхідно працювати над підвищенням довіри до цифрових сервісів, удосконалювати кібербезпеку та розвивати інтеграцію страхової системи з іншими державними реєстрами для автоматизації процесів.

5. Страхування життя та здоров'я потребує подальшої популяризації. Навіть із запровадженими податковими стимулами рівень проникнення страхування життя в Україні залишається низьким. Важливим завданням є просвітницька робота серед населення, розробка нових доступних продуктів, адаптованих до фінансових можливостей громадян, а також розвиток корпоративного медичного страхування у співпраці з бізнесом.

6. Залучення іноземних інвесторів. Слід створювати сприятливі умови для їхньої

роботи, зокрема шляхом спрощення бюрократичних процедур та забезпечення прогнозованого регуляторного середовища. Україна також може працювати над інтеграцією свого страхового ринку з європейськими фінансовими інститутами, що підвищить його стійкість та конкурентоспроможність.

Важливим напрямом подальших розвідок є аналіз адаптації страхових компаній до нових регуляторних вимог та оцінка рівня прозорості й конкурентоспроможності ринку в умовах євроінтеграції. Подальші дослідження треба зосередити на розробці інструментів для вдосконалення системи управління ризиками у страховому секторі, запровадженні інноваційних страхових продуктів та цифровізації страхових послуг. Особливу увагу слід приділити механізмам підвищення довіри споживачів до страхових компаній, ефективності каналів реалізації страхових продуктів та розвитку страхування в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Войтович Л. М. Європейський досвід державного регулювання страхової системи та можливості його впровадження в Україні. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 3(63). URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-rok/article/view/430/458> (дата звернення: 15.11.2024).
2. упрун Н. В., Петрішина Т. О. Проблеми впровадження системи Solvency II у діяльність українських страхових компаній. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22, ч. 3. С. 77–80. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_3_2018ua/21.pdf (дата звернення: 15.11.2024).
3. Панченко О., Базилінська О. Інтеграційні процеси на фінансовому ринку як умова підвищення конкурентоспроможності його учасників. *Науковий вісник Полісся*. 2022. № 2(25). С. 178–189. URL: <http://nvp.stu.cn.ua/article/view/277436/272245> (дата звернення: 15.11.2024).
4. Bulantsov, I. (2024). Bodies and mechanisms of state regulation of the insurance market in Ukraine in the context of European integration. *Development Management*, 23(4), 34–44. DOI: <https://doi.org/10.57111/devt/4.2024.34> (дата звернення: 15.11.2024).
5. Рудевська В. І., Погоріла О. В. Особливості державного регулювання страхового ринку України у трансформаційних умовах. *Вісник університету банківської справи*. 2020. № 1(37). URL: <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/354/365> (дата звернення: 15.11.2024).
6. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. Дата оновлення: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 16.11.2024).
7. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. Дата оновлення: 30.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення: 17.11.2024).
8. Про затвердження Положення про вимоги до системи управління страховика : Постанова Правління НБУ від 27 грудня 2023 року № 194. Дата оновлення : 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text> (дата звернення: 17.11.2024).
9. Про затвердження Положення про встановлення вимог щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика : Постанова Правління НБУ від 29 грудня 2023 року № 201. Дата оновлення : 04.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0201500-23#Text> (дата звернення: 17.11.2024).
10. Про затвердження Положення про порядок формування страховиками технічних резервів : Постанова Правління НБУ від 29.12.2023 року № 203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0203500-23#Text> (дата звернення: 17.11.2024).
11. Про затвердження Положення про порядок обліку страховиком договорів, пов'язаних зі здійсненням діяльності із страхування, та вимоги до захисту інформації страховика : Постанова Правління НБУ від 29 грудня

2023 року № 204. Дата оновлення: 29.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0204500-23#Text> (дата звернення: 17.11.2024)

12. Про затвердження Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування : Постанова Правління НБУ від 25 грудня 2023 року № 182. Дата оновлення: 29.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0182500-23#Text> (дата звернення: 17.11.2024)

13. Про затвердження Положення про добровільний вихід з ринку страховика та передачу страховиком страхового портфеля : Постанова Правління НБУ від 25 грудня 2023 року № 184. Дата оновлення: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0184500-23#Text> (дата звернення: 17.11.2024)

14. Про затвердження Положення про авторизацію осіб, які мають право здійснювати актуарну діяльність у сфері страхування, та осіб, які можуть виконувати обов'язки відповідального актуарія : Постанова Правління НБУ від 25 грудня 2023 року № 187. Дата оновлення: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0187500-23#Text> (дата звернення: 17.11.2024)

15. Положення про порядок та умови укладення договору страхування відповідальності суб'єкта аудиторської діяльності перед третіми особами : Постанова Правління НБУ від 20 грудня 2023 року № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0168500-23#Text> (дата звернення: 17.11.2024)

16. Про затвердження Положення про вимоги до додаткового звіту суб'єкта аудиторської діяльності щодо страховика та порядку його подання : Постанова Правління НБУ від 15 лютого 2024 року № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020500-24#Text> (дата звернення: 17.11.2024)

17. Про затвердження Положення про порядок підготовки та оновлення плану безперервної діяльності, плану відновлення діяльності та плану фінансування страховика : Постанова Правління НБУ від 21 червня 2024 року № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0074500-24#Text> (дата звернення: 17.11.2024).

18. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України : Постанова Правління НБУ від 31 жовтня 2024 року № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0162500-24#Text> (дата звернення: 17.11.2024)

19. Положення про функціонування Єдиної централізованої бази даних щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Постанова Правління НБУ від 26 грудня 2024 року № 165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0165500-24#Text> (дата звернення: 17.11.2024)

20. Новий закон для ринку страхування – що зміниться для компаній та споживачів їхніх послуг. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/noviy-zakon-dlya-rinku-strahuvannya--scho-zminitsya-dlya-kompaniy-ta-spojivachiv-yihnih-poslug> (дата звернення: 18.11.2024).

21. Основні тенденції страхового ринку України за підсумками 9 місяців 2024 року. *Ліга страхових організацій України*. URL: <https://uainsur.com/osnovni-tendentsii-na-strakhovomu-rynku/> (дата звернення: 25.10.2024).

22. Наглядова статистика. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 24.10.2024).

REFERENCES:

1. Voitovych L. M. (2021). Yevropeyskyi dosvid derzhavnoho rehulivannia strakhovoi systemy ta mozhlyvosti yoho vprovadzhennia v Ukraini. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*. № 3(63). URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-rok/article/view/430/458> (accessed: 15.11.2024).

2. Suprun N. V., Petrishyna T. O. (2018). Problemy vprovadzhennia systemy Solvency II u diialnist ukrainskykh strakhovykh kompanii. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. Vyp. 22, ch.3. P. 77–80. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_3_2018ua/21.pdf (accessed: 15.11.2024).

3. Panchenko O., Bazilinska O. (2022). Intehratsiini protsesy na finansovomu rynku yak umova pidvyshchennia konkurentospromozhnosti yoho uchashnykiv. *Naukovyi visnyk Polissia*. № 2(25). P. 178–189. URL: <http://nvp.stu.cn.ua/article/view/277436/272245> (accessed: 15.11.2024).

4. Bulantsov, I. (2024). Bodies and mechanisms of state regulation of the insurance market in Ukraine in the context of European integration. *Development Management*, 23(4), 34–44. DOI: <https://doi.org/10.57111/devt/4.2024.34> (accessed: 15.11.2024).

5. Rudevskaya V. I., Pohorila O. V. (2020). Osoblyvosti derzhavnoho rehulivannia strakhovoho rynku Ukrainy u transformatsiinykh umovakh. *Visnyk universytetu bankivskoi spravy*. № 1(37). URL: <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/view/354/365> (accessed: 15.11.2024).

6. Pro strakhuvannia : Zakon Ukrainy vid 18.11.2021 № 1909-IKh. Data onovlennia: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (accessed: 16.11.2024).
7. Pro finansovi posluhy ta finansovi kompanii : Zakon Ukrainy vid 14.12.2021 № 1953-IKh. Data onovlennia: 30.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (accessed: 17.11.2024).
8. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vymohy do systemy upravlinnia strakhovyka : Postanova Pravlinnia NBU vid 27 hrudnia 2023 roku № 194. Data onovlennia : 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#Text> (accessed: 17.11.2024)
9. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vstanovlennia vymoh shchodo zabezpechennia platospromozhnosti ta investytsiinoi diialnosti strakhovyka : Postanova Pravlinnia NBU vid 29 hrudnia 2023 roku № 201. Data onovlennia : 04.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0201500-23#Text> (accessed: 17.11.2024).
10. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok formuvannia strakhovykamy tekhnichnykh rezerviv : Postanova Pravlinnia NBU vid 29.12.2023 roku № 203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0203500-23#Text> (accessed: 17.11.2024).
11. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok obliku strakhovykom dohovoriv, poviazanykh zi zdiisnenniam diialnosti iz strakhuvannia, ta vymohy do zakhystu informatsii strakhovyka : Postanova Pravlinnia NBU vid 29 hrudnia 2023 roku № 204. Data onovlennia: 29.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0204500-23#Text> (accessed: 17.11.2024).
12. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro kharakterystyky ta klasyfikatsiini oznaky klasiv strakhuvannia, osoblyvosti zdiisnennia diialnosti zi strakhuvannia ta ukladannia dohovoriv za klasamy strakhuvannia : Postanova Pravlinnia NBU vid 25 hrudnia 2023 roku № 182. Data onovlennia: 29.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0182500-23#Text> (accessed: 17.11.2024).
13. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dobrovilnyi vykhid z rynku strakhovyka ta peredachu strakhovykom strakhovoho portfelia : Postanova Pravlinnia NBU vid 25 hrudnia 2023 roku № 184. Data onovlennia: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0184500-23#Text> (accessed: 17.11.2024).
14. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro avtoryzatsiiu osib, yaki maiut pravo zdiisniuvaty aktuarnu diialnist u sferi strakhuvannia, ta osib, yaki mozhut vykonuvaty обов'язky vidpovidalnoho aktuariia : Postanova Pravlinnia NBU vid 25 hrudnia 2023 roku № 187. Data onovlennia: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0187500-23#Text> (accessed: 17.11.2024).
15. Polozhennia pro poriadok ta umovy ukladennia dohovoru strakhuvannia vidpovidalnosti subiekta audytorskoj diialnosti pered tretimy osobamy : Postanova Pravlinnia NBU vid 20 hrudnia 2023 roku № 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0168500-23#Text> (accessed: 17.11.2024).
16. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vymohy do dodatkovoho zvituvannia subiekta audytorskoj diialnosti shchodo strakhovyka ta poriadku yoho podannia : Postanova Pravlinnia NBU vid 15 liutoho 2024 roku № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0020500-24#Text> (accessed: 17.11.2024).
17. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok pidhotovky ta onovlennia planu bezpererвної diialnosti, planu vidnovlennia diialnosti ta planu finansuvannia strakhovyka : Postanova Pravlinnia NBU vid 21 chervnia 2024 roku № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0074500-24#Text> (accessed: 17.11.2024).
18. Pro zatverdzhennia Zmin do deiakykh normatyvno-pravovykh aktiv Natsionalnoho banku Ukrainy: Postanova Pravlinnia NBU vid 31 zhovtnia 2024 roku № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0162500-24#Text> (accessed: 17.11.2024).
19. Polozhennia pro funktsionuvannia Yedynoi tsentralizovanoi bazy danykh shchodo обов'язkovoho strakhuvannia tsyvilno-pravovoi vidpovidalnosti vlasnykh nazemnykh transportnykh zasobiv : Postanova Pravlinnia NBU vid 26 hrudnia 2024 roku № 165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0165500-24#Text> (accessed: 17.11.2024).
20. Novyi zakon dlia rynku strakhuvannia – shcho zminytsia dlia kompanii ta spozhyvachiv yikhnikh posluh. Natsionalnyi bank Ukrainy. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/noviy-zakon-dlya-rinku-strakhuvannya--scho-zमित-sya-dlya-kompaniy-ta-spojivachiv-yihnih-poslug> (accessed: 18.11.2024).
21. Osnovni tendentsii strakhovoho rynku Ukrainy za pidsumkamy 9 misiatsiv 2024 roku. Liha strakhovykh orhanizatsii Ukrainy. URL: <https://uainsur.com/osnovni-tendentsii-na-strakhovomu-rynku/> (accessed: 25.10.2024).
22. Nahliadova statystyka. Natsionalnyi bank Ukrainy. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (accessed: 24.10.2024).